

Az órai szóbeli munka alapján írt verselemzéseket kijavítva úgy érzem, megvolt a kellő előkészítés arra, hogy önálló verselemzést adjak feladatul. Témának Radnóti és József Attila kis terjedelmű versei közül jelöltem ki néhányat. Azt hiszem, a középiskola előtt, ahol a dolgozatok többsége érkekezés, így is alig készítjük elő ezt a legnehezebb „fogalmazási műfajt”.

hangsúlyos versként is, három két ütemű hatos sorba: 4/2 // 3/3 szótagszámmal.)

Melléklet: A tábla képe

Radnóti Miklós: Hasonlat

I. Keletkezése – R. 1944-ben

– R. és hitvese

– a versciklus és címe

(Razglednicák, Naptár, Arany J. kis versei.)

II. A) Cím – Címadás

– Mi a hasonlat?

– R. hasonlatai

(Hasonlatok, Virágének, Dal, Októbertvégi hexameterek, Eclogák, Tétova óda.)

B) Felépítés

költői képek : hasonlat

1. sor

költői kérdés, megszólítás

hasonlított

(Levél a hitveshez, Szerelmes vers)

2. sor

hasonló (szinesztézia, ellentét)

C) Nyelvi elemzés,

Verselés : daktilusok

– Mondat(ok) : hiányos m. hasonlító áll. alár, összetett m.

– Szavak : 1. sor helyettesítő, utaló (ige, névmás, kötőszó)

2. sor konkrét, „tartalmas” (főnév, melléknév)

– Hangok : mély mgh.-k többsége (17:4)

„zeneci” msh.-k többsége (24:8)

III. A vers „üzenete”

(József A.: Reménytelenül)

H. f.: Elemző fogalmazás a vázlat alapján – önálló ötlet külön díjazva!

SZOMORU MIKLÓS

Törtel

Néhány hagyományos oktatástechnikai eszköz újszerű alkalmazásáról

Az oktatás technikai eszközei alig másfél évtized alatt forradalmi jelentőségű fejlődésen mentek keresztül. Az akkoriban elterjedő írásvetítő s az egyre szaporodó auditív, vizuális és audiovizuális ismerethordozók óriási lépést jelentettek a korábbi szemléltetési

módok felváltása, illetve kiegészítése folytán. Talán kissé érthetetlennek tűnik, hogy ma, a videotechnika és a komputér terjedésének és rohamos térhódításának idején a „hagyományos” ismerethordozókról szólok, nevezetesen a diavetítőről és a magnetofonról. Nem szabad azonban az iskolák szűkös anyagi lehetőségeiről sem megfeledkezni, hiszen a mai és drága eszközök nem fognak mindenhová hamarosan eljutni, s nem is fogják kiszorítani az „öregeket”.

Addig is a már meglévő eszközök kihasználtságát kell fokozni, új lehetőségeket keresni ezen eszközök hatékonyságának fokozására. Kísérletező, az újdonságok iránt érdeklődő kartársaimnak kívánom átadni tapasztalataimat, ötleteimet.

A szemléltetésben a diaképek mint vizuális ismerethordozók az első jelzőrendszert mozgósítják elsősorban, a megfigyelés, elemzés, fogalmi jegyek megkeresése, a képzetkialakítás terén szerepük pótolhatatlan. Ez oknál fogva is szinte valamennyi tantárgyhoz készültek s készülnek ma is szemléltető diasorozatok, melyek eljutottak s eljutnak minden iskolába.

E vizuális eszköz továbbfejlesztett változata a hangosított diasorozat, amely már valódi audiovizuális ismerethordozó. Mozgósítja mind az első, mind a második jelzőrendszert. A többcsatornás ismeretközlés hatékonysága vitathatatlanul jobb, mintha csak egyik csatornára hagyatkoznánk.

Sok előnyük ellenére azonban az általános iskolai oktatás terén nem terjedtek el, legfeljebb házi készítésű akad itt-ott. Jobb nem lévén, magam is készítettem szaktárgyaimhoz a meglévők felhasználásával. A diasorozat képeihez kísérőszöveget szerkesztve s azt magnókazettára véve egy „öszvér” audiovizuális szemléltetőeszközhöz jutottam. A képanyag azonban korlátozza a lehetőségeket, ennél fogva elsősorban témabevezető vagy témazáró órákon lehet ezeket használni.

Hasonló, de tágabb lehetőséget kínál a Magyar Diafilmgyártó Vállalat által kiadott diafilmek felhasználása. Leica méretű (24 × 36 mm) képkockájú filmeket szétvágva keretezzük be. Ezzel lehetőséget teremtünk arra, hogy saját didaktikai elképzelésünk alapján rendezzük el a felvételeket, kiegészítsük azokat saját felvételekkel vagy más sorozatok kockáival. Az így összeállított sorozat hangosítása a felhasználás körülményeit figyelembe véve történhet. Felhasználható a hanganyaghoz a filmekhez adott ismertető szövege is. Ez a kis többletmunka több száz forint megtakarítást jelent, ha csak a kazetta műsoridejét a keretek és a film árát számoljuk is össze. Ugyanakkor didaktikai jelentőségéről még nem is szóltunk.

A hangosított diasorozatnak sok előnye mellett néhány hátránya is van, amelyeket hamar felismertem, nevezetesen:

- A tanulók szellemi aktivitása ellenőrzötten nem biztosítható.
- Visszacsatolásra nincs lehetőség csak a vetítés végén.
- A munkatempó előre adott, nem szabályozható.
- Differenciált foglalkoztatásra nincs lehetőség.
- A tanuló és a tanár közötti személyes kapcsolat a vetítés idejére megszűnik.

Hogy a fenti gondokat megoldjam, arra törekedtem, hogy a szellemi aktivitást „kényszerítő” jelleggel is biztosítsam. Ennek elérése érdekében úgy alakítottam át a diasort, hogy adott helyen és időben azt megszakítva más jellegű munkát adtam a tanulóknak, melynek során a szerzett ismeretekkel kellett operálniuk. Pl.: odaillő munkafüzeti vagy munkatankönyvi feladatokat kell megoldani, adott irodalmat kell fellapozni, külön szerkesztett feladatlappal kell dolgozni, anyagokat kell megszerezni stb.

A feladatmegoldások utáni megbeszélések a visszacsatolásra is módot adnak. A tanuló és a nevelő közötti szorosabb személyes kapcsolat így biztosított. A kellő módon megválogatott feladatok, tevékenységek egyénre vagy csoportra szabottan adnak munkát a tanulóknak, vagyis a differenciált foglalkoztatás megvalósítására is mód nyílik. E megoldás

dással a munkatempó tagolható, az osztály képességeihez igazodva lassítható vagy gyorsítható.

Nem elégedtem meg ezen új rendszer és módszer alkalmazásával, szerettem volna meggyőződni a hatékonyság mértékéről s előnyéről. Kísérleti és kontroll osztályokban végzett mérési eredményeim egyértelműen bizonyították az új módszerrel alkalmazott eszköz hatékonyságát.

A mérés módszerére itt nem térek ki, csupán utalok a Módszertani Közlemények 1985/1. számának 35. oldalán megjelent cikk ide vonatkoztható részleteire. Javaslom továbbá az érdeklődőknek a „Diázók könyve” című kiadványt, mely a Múzsák Közművelődési Kiadó gondozásában jelent meg 1982-ben ISBN 963 562 871 4 számmal. Az alcím mindent elárul: Diakép és hangtechnika.

E néhány sorral kívántam bizonyítani, hogy a hagyományos technikai eszközök terén is van még sok olyan új megoldásra lehetőség, amely oktató-nevelő munkánk hatékonyságát, minőségét növeli, csak új ötletekre s az ötletek megvalósításához elegendő ambícióra van szükség.

*Kellemes karácsonyt
és eredményekben gazdag
új esztendőt kíván
minden kedves Olvasójának,
Munkatársának*

a Módszertani Közlemények
Szerkesztősége és Kiadóhivatala